

KOMMUNEREFORM- REGIONAL UTVIKLING OG INNTEKTSSYSTEM

Professor Bjarne Jensen
Herøy 15.03 2016

Høgskolen i Hedmark

PROSESS – EKSPRESSUTVALG OG SANNERS SOLDATER

- HÅNDPLUKKET VABO-UTVALGET SOM KONKLUDERTE MED CA. 100 KOMMUNER ETTER KNAPT 3 MÅNDETS UTREDNING (JANUAR-MARS 2013)
- REFORMEN TIL STORTINGET SOM KAPITEL I KOM.PROP. MAI 2013
- STORTINGSVEDTAK JUNI 2013 – FRIVILLIGHET, AP,SP OG SV KLART MOT ØKONOMISK TVANG, ANMODNING TIL KOMMUNENE OM Å UTREDE SAMMENSLÅING
- FYLKESMANN OG LOKALE UTREDNINGER – BYGGER STORT SETT PÅ VABO-UTVALGETS KONKLUSJONER
- VÅR 2016 – ENDRINGER I INNTEKTSSYSTEMET MED SAMME EKSPRESSFART – VIL DE LYKKE?
- SANNER HAR HÅNDPLUKKET DE SAMME PERSONENE /MILJØENE FOR Å LAGE GRUNNLAGET FOR Å EVALUERE REFORMEN (HØST 2015)
- STORTINGSVALG 2017 – REFORMEN SKAL STORT SETT IVERKSETTES FRA 2018??

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

VABO-UTVALGETS KONKLUSJONER

STØRRE KOMMUNER GIR STØRRE FAGMILJØER OG DET GIR:

- BEDRE KOMMUNALE TJENESTER, SAMFUNNSPLANLEGGING/
REGIONAL UTVIKLING OG MYNDIGHETSUTØVELSE

STØRRE KOMMUNER GIR BEDRE LOKALDEMOKRATI FORDI:

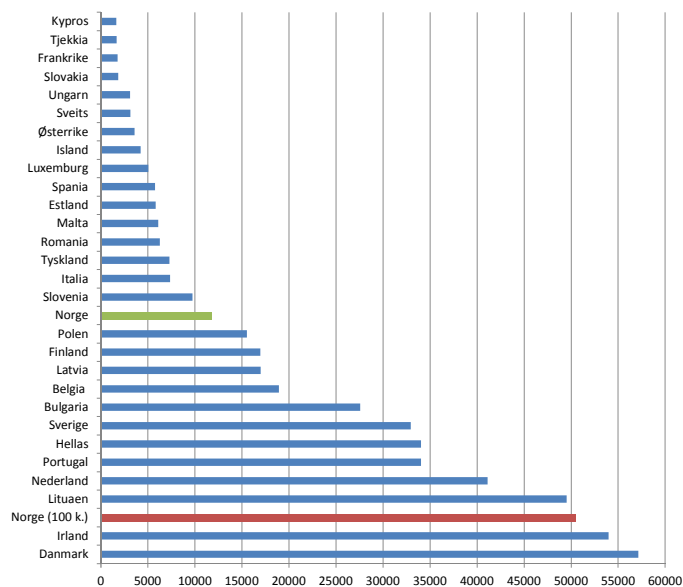
- INTERKOMMUNALT SAMARBEID ER ET DEMOKRATISK PROBLEM
- FÆRRE POLITIKERE GIR STØRRE KONKURRANSE OM PLASSENE
I KOMMUNESTYRENE OG DET GIR BEDRE POLITIKERE
- FLERE OPPGAVER TIL KOMMUNENE GIR DEM MERE Å BESTEMME
OVER
- MERE AKSJONER, PROTESTER O.L. I DE STORE KOMMUNENE
ENN I DE SMÅ

DETTE ER MEDLEMMENNES SKJØNN- BYGGER I LITEN GRAD PÅ FAKTA OG FORSKNINGSRESULTATER

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Gjennomsnittstørrelse kommuner i EU 2013

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

LOKALDEMOKRATI:

-INNBYGGERNES DELTAGELSE OG MEDVIRKNING I STYRING AV KOMMUNEN ER BEDRE OG STØRRE I DE MINDRE KOMMUNER ENN I DE STØRSTE KOMMUNER

-DELTAKERDEMOKRATI ELLER KONKURRANSEDEMOKRATI?

-I DAG 169 FOLKEVALGTE PÅ STORTINGET, CA 750 I FYLKESTINGENE OG 11000 I KOMMUNESTYRENE

-MED 100 KOMMUNER REDUSERES ANTALL FOLKEVALGTE I KOMMUNENE TIL UNDER 5000

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

TILFREDSHET KOMMUNALE TJENESTER

- **INNBYGGERNES TILFREDSHET MED DE VIKTIGSTE KOMMUNALE TJENESTER ER HØYEST I DE MINDRE KOMMUNENE OG SYNKER MED ØKENDE STØRRELS.**
- **DETTE GJELDER TJENESTENE I PLEIE OG OMSORG, HELSE OG SOSIAL OG OPPVEKST/GRUNNSKOLE.**
- **NÆRMERE 80 PROSENT AV KOMMUNENES UTGIFTER GÅR TIL DISSE TJENESTENE**

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

PÅSTAND: TUSENVIS AV INTERKOMMUNALE SAMARBEIDSORDNINGER I NORGE

BEREGNING AV OMFANGET AV INTERKOMMUNALT SAMARBEID I FORSKNINGSRAPPORT FRA S.I.VABO, L-E. BORGE OG R. SØRENSEN
"I GJENNOMSNITT OPPGA DISSE KOMMUNENE (158 KOMMUNER MIN ANMERKING) 14 SAMARBEIDSTILTAK, NOE SOM SKULLE TILSI AT DET EKSISTERER OVER **6000** INTERKOMMUNALE SAMARBEIDSORDNINGER I NORGE"

FOR Å KOMME FRAM TIL TALLET 6000 ER ANTALL KOMMUNER 430 MULTIPLISERT MED 14. DE GLEMTE Å DELE PÅ ANTALL KOMMUNER I HVERT SAMARBEID. GJØR DE DET BLIR RIKTIG SVAR I UNDERKANT AV 1000 INTERKOMMUNALE SAMARBEID.

REGNESTYKKET STÅR I RAPPORTEN: OMSTILLING OG UTVIKLING I NORSKE KOMMUNER" FRA 2006.

7

INTERKOMMUNALE SAMARBEID I NORGE

- CA 850 REGISTRERTE IKS SAMARBEID
(§ 27/28 KOMMUNELOVEN, LOV OM IKS OG AS-er (IRIS. 2013)
- MELLOM 4-7 PST AV KOMMUNALE UTGIFTER DISPONERES I INTERKOMMUNALE SAMARBEID.
- GJENNOMSNITTLIG 6 KOMMUNER I HVERT SAMARBEID.
- KOMMUNENE DELTAR GJENNOMSNITTLIG I 13 INTERKOMMUNALE SAMARBEID

BIDRAR POSITIVT TIL EFFEKTIVITET OG UTVIKLING I KOMMUNALE TJENESTER

ER EN HOVEDÅRSÅK TIL AT DET IKKE ER ØKONOMISKE OG KVALITETSMESSIGE GEVINSTER VED SAMMENSLÅING AV KOMMUNER

REKRUTTERING OG KOMPETANSE

- KOMPETANSENIVÅET I KOMMUNENE ER HØYT CA. 40 PST. UTDANNING PÅ HØGSKOLE/UNIVERSITETSNIVÅ
- INGEN SYSTEMATISK FORSKJELL ETTER KOMMUNESTØRRELSE
- KONKURRANSEN OM ARBEIDSKRAFTEN I REGIONEN KOMMUNEN LIGGER MEST AVGJØRENDE FOR REKRUTTERINGSPROBLEMER OG KOMPETANSE
- MANGEL PÅ INGENIØRER (40 PST AV KOMMUNENE), SYKEPLEIERE (1/3 DEL AV KOMMUNENE), FAGLÆRTE I PLEIE OG OMSORG (1/4 DEL AV KOMMUNENE)
- STØRST MANGEL PÅ INGENIØRER, BARNEHAGEPEDAGOGER OG SYKEPLEIERE I DE SENTRALE KOMMUNER.

KILDE: Bakkevig, Steen Jensen og Moland. Kompetanse i kommunene. Fafo-rapport 2013

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

KONSEKVENSER AV STØRRE FAGMILJØER

- RÅDHUSET/KOMMUNEHUSET I SENTER KOMMUNEN FÅR FLERE ARBEIDSPASSER

HVA SKJER MED BYGDEBYENE:

- KOMMUNEHUSENE I DE KOMMUNENE SOM IKKE FÅR KOMMUNESENTERET «TØMMES» FOR ARBEIDSPASSER. ORDFØRER, RÅDMANN OG FELLESADMINISTRATIVE FUNKSJONER, FAGLIG LEDELSE, KEMNER, SOSIALKONTOR, BYGNINGSADMINISTRASJON
- INDIREKTE VIRKNINGER – HVA MED NAV, LOKAL SPAREBANK, HELSETJENESTER, BUTIKKER, KAFEER OG ANDRE PRIVATE SERVICEBEDRIFTER OSV.

I FØRSTE OMGANG BEHOLDNES SKOLER, BRNEHAGER, SYKEHJEM/PLEIE OG OMSORGSSENTER DER DE ER I DAG, MEN HVA MED LANGSIKTIGE VIRKNINGER.

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

FORSKNING PÅ NÆRINGSRETTET UTVIKLINGSARBEID OG KOMMUNE STØRRELSE

- NORUT FIKK I 2015 I OPPDRAG FRA KMD Å FINNE FORSKNINGSBASERTE KUNNSKAPER OM NÆRINGSTRETTET TILTAKSARBEID OG KOMMUNESTØRRELSE
- HAR GJENNOMGÅTT CA 100 PUBLIKASJONER
- KONKLUSJON:
INGEN HOLDEPUNKTER FOR AT STØRRE KOMMUNER VIL GI MER ROBUST SAMFUNNS- OG MNÆRINGSUTVIKLING

KILDE: Angell, Ringholm og Bro: Brikker som mangler-
kunnskap om næringsrettet samfunnsutvikling
og kommunestørrelse. NORUT 2015

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Tabell 2 Sammenslåtte kommuner 1987-2012 med sterkere eller svakere vekst i befolkning enn gjennomsnittet for sin kommunegruppe

	Sterkere befolkningsvekst	Lik befolkningsvekst	Svakere befolkningsvekst	Sum kommuner
Fikk kommunesenteret	4	1	9	14
Mistet kommunesenteret	5	1	19	25
Sum kommuner	9	2	28	39

Kilde Grunlagsmateriale fra PROBA analyse, Gleinsvik et al., 2013

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

SAMMENSLÅTTE KOMMUNER SAMMENLIGNET MED TILSVARENDE KOMMUNER IKKE SAMMENSLÅTT

- **KOMMUNAL SYSSELSETTING**

Kommunal sysselsetting sterkest i kommunen som er nytt kommunesenter. De fleste kommuner som ikke fikk kommunesenteret sank den kommunale sysselsetting.

- **BEFOLKNINGSUTVIKLING**

Sammenslåtte kommuner, som mistet kommunesenteret, klart lavere befolkningsvekst enn tilsvarende kommuner som ikke er sammenslått. Et flertall av de kommuner som fikk kommunesenteret har også hatt lavere vekst i befolkning enn tilsvarende kommuner som ikke er sammenslått.

Datagrunnlag de 39 kommuner som er sammenslått etter 1985

Kilde: Gleinsvik m. flere: Langsiktige konsekvenser av kommunesammenslåing. PROBA ANALYSE 2013

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

STØRRE KOMMUNER GIR IKKE LAVERE KOSTNADER TIL KOMMUNALE TJENESTER

- KOMMUNEN DRIVER I HOVEDSAK MED TJENESTEYTING. INNENFOR SLIKE VIRKSOMHETER IKKE STORDRIFTSFORDELER SLIK DET ER FOR VAREPRODUKSJON
- HOVEDÅRSÅK TIL AT DET KOSTER MERE I Å YTE TJENESTER I MINDRE KOMMUNER SKYLDES AT: (1)BEFOLKNINGEN BOR SPREDT OG (2)VANSKELIGERE Å OPPNÅ FULL KAPASITETSUTNYTTELSE F.EKS. I SKOLER, BARNEHAGER, HELSESTASJONER OL.
- STORDRIFTSFORDELER OG SPESIALISERTE TJENESTER SOM KREVER STØRRE BEFOLKNINGSUNDERLAG KAN IVARETAS GJENNOM INTERKOMMUNALT SAMARBEID.

DERFOR FORVENTES IKKE AT STØRRE KOMMUNER GIR LAVERE KOSTNADER TIL KOMMUNALE TJENESTER

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

ERFARINGER NAV REFORMEN

- FÆRRE FRA TRYGD TIL ARBEID ETTER REFORMEN
- NAVKANTORENE I SMÅ KOMMUNER LEVERTE LIKE GODT, MENS NAVKANTORENE I STORE KOMMUNER LEVERTE DÅRLIGERE RESULTATER
- STORE NAV KANTORER BRUKER MERE TID OG RESSURSER PÅ ADMINISTRASJON ENN SMÅ.

«FOR DEM SOM ØNSKEDR Å SLÅ SAMMEN SMÅ KANTORER TIL STORE , MÅ DET FRAMSTÅ SOM ET TANKEKORS AT DET ER NETTOPP VED DE SMÅ KANTORENE AT DET FUNGERER BEST.» (s 157)

Kilde: Andreassen og Aars: «Den store reformen»
Universitetsforlaget 2015

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

VIRKNINGER STØRRE KOMMUNER

- UTGIFTER–INGEN FORSKJELL
- TILFREDSHET MED KOMMUNALE TJENESTER HØYEST I SMÅ KOMMUNER
- REKRUTTERING/KOMPETANSE – KOMMUNESTØRRELSE BETYR LITE.
- STØRRE FAGMILJØER, MEN IKKE FLERE FAGFOLK
- HELHETSTENKNING – SMÅ KOMMUNER LETTERE Å SE PÅ TVERS AV SEKTORER
- INNBYGGERNES INNVIRKNING OG INNFLYTELSE STØRST I SMÅ KOMMUNER
- FÆRRE FOLKEVALGTE – SVEKKET INNFLYTELSE «MENIGE» POLITIKERE
- STØRRE OG STERKERE ADMINISTRASJONER
- STORE OG LIKE KOMMUNER LETTERE Å STYRE FRA SENTRALE MYNDIGHETER
- KONKURRANSEUTSETTING/MARKEDSLØSNINGER – STORE KOMMUNER STØRST MULIGHETER FOR MARKEDSLØSNINGER OG KONKURRANSEUTSETTING

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

HVA GÅR FORSLAGENE OM ENDRINGER I INNTEKTSSYSTEMET UT PÅ?

- **TAR FRA MANGE SMÅ OG GIR TIL DE ALLER STØRSTE OG STERKESTE**
- GJØRES VED Å REDUSERE OG ENDRE ELEMENTENE SOM IVARETAR:
 - INNTEKTER KNYTTET TIL AVSTANDER, BOSETTING OG AREAL OG AT KOMMUNEN ER LITEN
 - FORDELE MERE AV INNTEKTENE ETTER BEFOLKNING OG ALDER
 - FORDELE MERE AV REGIONALTILSKUDDENE ETTER INNBYGGERTALL
 - GI MERE AV INNTEKTER TIL KOMMUNER SOM HAR STERKEST VEKST I PRIVAT SEKTOR AV ØKONOMIEN

Høgskolen i Hedmark

HVEM VIL TJENE OG HVEM VIL TAPE?

- STØRSTE BYER OG SENTRALE OMRÅDER FÅR MEST - OSLO OG NABOKOMMUNENE, STAVANGER, BERGEN OG TRONDHEIM DE STORE VINNERE, MEN OGSÅ DE MELLOMSTORE BYER VINNER NOE
- DISTRIKTSKOMMUNER MED SMÅ SENTRE OG LANG REISEAVSTAND FOR Å NÅ 5000 INNBYGGERE KOMMER UT SOM I DAG
- ANDRE KOMMUNER MED INNBYGGERTALL UNDER 20000 KAN BLI TAPERE. DEMINSTE TAPER MEST PER INNBYGGER

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Høgskolen i Hedmark

REFORMEN ER NOE ANNET ENN DEN GIR SEG UT FOR

VIKTIGSTE VIRKNINGER:

- ØKT SENTRALISERING OG SVEKKELSE AV DISTRIKTENE
- SVEKKER LOKALDEMOKRATIET – FRA FOLKESTYRE TIL ELITESTYRE
- ØKER MULIGHETENE FOR KONKURRANSEUTSETTING OG PRIVATISERING AV KOMMUNALE TJENESTER

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

Tabell 2.8 Ulike indikatorer for livskvalitet og velstand i OECD-land.

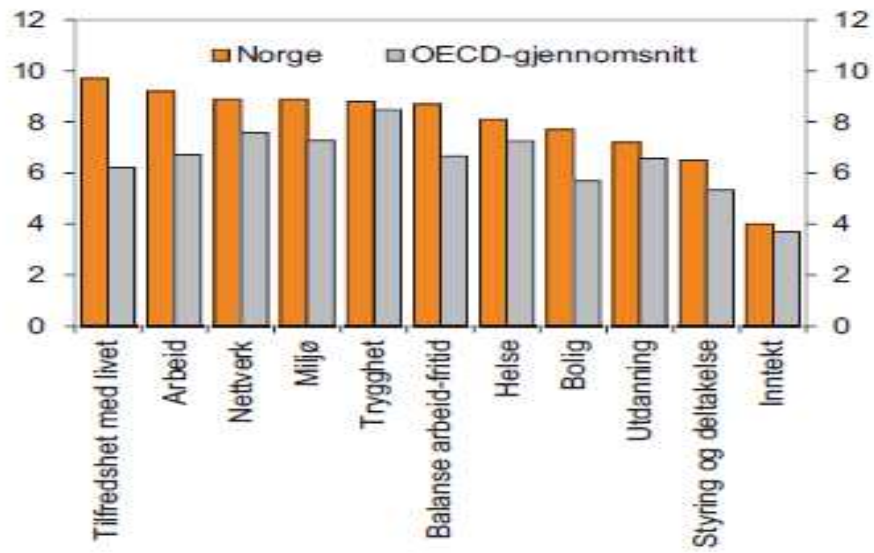
	BNP pr. innbygger (2013)	Forventet levealder (2012)	FNs indikator for menneskelig utvikling (2014)	OECDs indikatorer for livskvalitet (2014)
1	Luxemburg	Japan	Norge	Australia
2	Norge	Island	Australia	Norge
3	Sveits	Sveits	Sveits	Sverige
4	USA	Spania	Nederland	Danmark
5	Fastlands-Norge	Italia	USA	Sveits
6	Østerrike	Australia	Tyskland	USA
7	Sverige	Frankrike	New Zealand	Finland
8	Nederland	Israel	Canada	Nederland
9	Australia	Sverige	Singapore	New Zealand
10	Irland	Norge	Danmark	Island

Kilder: FN og OECD.

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST

E. OECDs indikatorer for livskvalitet i 2014

REDIGERES I TOPP-/BUNNTEKST